

Handläggare
Lena Embertsén
Telefon: 08-508 28 864**Till**
Miljö-och hälsoskyddsnämnden
MHN 2014-09-23 p.11

Kemikalier i skor och leksaker - tillsyn över detaljhandeln

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten
2. Överlämna rapporten för kännedom till besökta återförsäljare, Kemikalieinspektionen och till berörda branschorganisationer

Gunnar Söderholm Gustaf Landahl
Förvaltningschef Avdelningschef

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg har ett samarbete kring frågor som rör kemikalietillsyn. Flera projekt som handlar om varutillsyn i detaljhandeln har genomförts. I projekten har förvaltningarna också kontakt med Kemikalieinspektionen.

I denna rapport redovisas ett tillsynsprojekt där förvaltningarna har kontrollerat kemikalier i skor och leksaker i olika butiker. Syftet med besöken har varit att höja butikernas kunskap om kemikalier i varor och att informera om de regler som gäller, för att på så sätt bidra till minskad risk för hälso- och miljöpåverkan. Syftet har också varit att kontrollera kunskapen om regler om kemikalier i varor och genom analyser få en uppfattning om farliga kemikalier finns i varor som är till försäljning. Projektet är en fortsättning på tidigare projekt som också haft fokus på skor och leksaker.

Leksaker och skor kan innehålla särskilt farliga kemikalier. Flera mjukgörare (ftalater) är begränsade i leksaker. Azofärgämnen får inte användas i textil eller läder som kommer i kontakt med huden. Kortkedjiga klorparaffiner är förbjudna men kan fortfarande förekomma i plaster. Reglerna om kemikalier i varor finns främst i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach, men också i den så kallade POP:s förordningen som reglerar långlivade organiska föreningar.

Förvaltningarna har låtit analysera leksaker avseende ftalater och kortkedjiga klorparaffiner och skor avseende ftalater, kortkedjiga klorparaffiner och azofärgämnen.

Kortkedjiga klorparaffiner och flera ftalater finns upptagna på kandidatförteckningen i Reach förordningen (EG) nr 1907/2006. Klorparaffiner finns dessutom i POPs-förordningen som begränsar användningen av långlivade organiska föreningar.

Resultat

Sammanlagt besöktes 35 butiker och 34 varor/delar av varor skickades för analys. I Stockholm besöktes 10 butiker.

De viktigaste resultaten var följande:

- Butikerna har fått ökad kunskap vilket ökar förutsättningarna för att de ska kunna undvika oönskade kemikalier i sina varor framöver. Några företag har också uppgivit att de nu kommer att börja ställa kemikaliekrav.
- Butikerna, men också leverantörerna, har uppmärksamats på informationskravet i Reach då butikerna kontaktat dem för att få information om varorna.
- Analyserna visade att tre av varorna innehöll kortkedjiga klorparaffiner. Tre av varorna innehöll ftalater på kandidatförteckningen över 0,1 %. Ytterligare 11 varor innehöll ftalater som finns upptagna på kandidatförteckningen men i halter under 0,1 %.
- 24 butiker bedömdes ha kunskap om att det kan finnas förbjudna ämnen i varor. 20 känner till att informationsplikten finns. Fler butiker, 30 butiker, bedöms ändå ha tillräckliga rutiner för att kunna hantera en fråga om kemikalieinnehållet i en vara från en kund.

- 15 företag uppgav att de ställde kemikaliekraV vid inköp. Framförallt de större kedjorna har skriftliga avtal med sina leverantörer. Fem av dessa (Nilson Group, Intersport, Stadium, Deichmann och City Gross) följer också, i varierande omfattning, upp kraven med egna analyser. Generellt finns, inte oväntat, den största kunskapen hos huvudkontoren i större butikskedjor. De är också de som i störst utsträckning jobbar med uppföljning.

De leverantörer som sålt andra varor än leksaker som innehåller ftalater upptagna på kandidatförteckningen i halter > 0,1 vikt% får visserligen sälja dessa men de som levererat produkterna är skyldiga att ge butiken information om innehållet av sådana ämnen. Information om vilka leverantörer det rör sig om har lämnats till Kemikalieinspektionen, som kan agera mot dessa.

Varor som innehåller klorparaffiner är inte tillåtna att sälja. Butikerna har informerats om detta och de har omgående plockat bort varorna från hyllorna. Åtalsanmälan är aktuell för dessa butiker.

Förvaltningens synpunkter

Projektet visar att det fortfarande säljs varor som innehåller ftalater och även att förbjudna klorparaffiner förekommer. Fortsatt tillsyn av butiker och leverantörer behövs. Analyser är ett viktigt redskap för att kunna påvisa innehållet av farliga kemikalier. Även i de fall där dokumentation finns kan den vara både bristfällig och felaktig.

En viktig effekt av tillsynen i butiksledet är att den också når leverantörsledet. Många leverantörer kontaktas, både av företagen, av förvaltningarna eller av Kemikalieinspektionen. Några företag uppgav att de, efter våra besök, kommer att börja ställa kemikaliekraV. Flera företag ”läser också på” och kollar upp sina varor innan inspektionerna.

I varutillsynen får förvaltningarna numera indikationer på att leverantörer allt oftare får frågor om kemikalier. Detta beror sannolikt på flera faktorer men den ökande tillsynen är en del. De företag som arbetar aktivt med kemikaliefrågor välkomnar också utökad tillsyn.

Att storstäderna samverkar inom detta tillsynsområde är av stort värde. Det bidrar till en samordning av resurser och ger möjlighet

att diskutera gemensamma bedömningar. Tillsynsarbetet får större genomslag och leder till en mer enhetlig tillsyn.

BILAGOR

Bilaga 1. Rapport Kemikalier i skor och leksaker - tillsyn över detaljhandeln

Bilaga 2. Resultattabell

Bilaga 3. Analyser